

Investování pro začátečníky

2. přepracované vydání

Petr Syrový

první kroky začínajícího investora

jak sestavíte portfolio

podílové fondy

rizika, se kterými musíte počítat

jaké výnosy můžete očekávat

názorné příklady, tabulky, grafy

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umisťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Edice Investice

Petr Syrový

Investování pro začátečníky

2. přepracované vydání

Vydala GRADA Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7, jako svou 4 039. publikaci

Foto na obálce Allphoto

Realizace obálky Jan Dvořák

Sazba Jan Šístek

Odpovědný redaktor Ing. Václav Marád

Počet stran 112

Druhé vydání, Praha 2010

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© **GRADA Publishing, a.s., 2010**

ISBN 978-80-247-3486-6 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-6530-3 (elektronická verze ve formátu PDF) © Grada Publishing, a.s. 2011

GRADA Publishing: tel.: 234 264 401, fax: 234 264 400, www.grada.cz

Obsah

Přehled grafů	9
Předmluva	11
1. Než začnete investovat	13
1.1 K čemu jsou investice	13
1.1.1 Peníze na budoucnost	14
1.1.2 Peníze na jakýkoli cíl	16
1.1.3 Rozdělené investice do „hrníčků“	16
1.1.4 Jak se starat o úspory	17
1.2 Co řešit ještě před investováním	19
1.2.1 Likvidní rezerva	19
1.2.2 Zajištění	20
1.3 Výnos a riziko	20
1.3.1 Neznalý investor chce co nejvyšší výnos	20
1.3.2 Rozlišujeme rizika	21
1.4 Paleta rizik a výnosů	23
1.4.1 Požadavek: Nepřijít o peníze	23
1.4.2 Požadavek: Eliminovat inflaci	24
1.4.3 Požadavek: Nadprůměrný zisk	27
1.4.4 Požadavek: Maximální zisk	29
1.4.5 Jak si vedly investice za posledních 20 let	32
1.4.6 Porovnání výnosu a rizika pro všechny instrumenty	33
1.4.7 Investice a inflace	34
1.5 Jaké výnosy můžeme aktuálně očekávat?	35
1.5.1 Instrumenty peněžního trhu	36
1.5.2 Dluhopisové investice	37
1.5.3 Akciové investice	37
1.6 Proč je důležitá doba investice	37
1.6.1 Výnos investice dle doby	38
1.6.2 Riziko investice dle doby	39
2. Stručný návod pro investice	41
2.1 Volba vhodné strategie	41
2.1.1 Tabulka investic	41
2.1.2 Jak hledat vhodnou strategii	43
2.1.3 Jak hledat vhodnou strategii – příklady	44
2.2 Volba produktu	47
2.2.1 Použijte raději fondy	48
2.2.2 Fond by měl reprezentovat celý trh	49

2.2.3	Nevybírejte podle historické výkonnosti	50
2.2.4	Další důležité parametry fondů	50
2.2.5	Kde fond nakoupit	51
3.	Co se hodí dále vědět o fondech	53
3.1	Základní dělení fondů	53
3.2	Fondy peněžního trhu	54
3.2.1	Různé strategie	54
3.2.2	Rizikovější (běžné) fondy	54
3.2.3	Konzervativnější fondy	55
3.2.4	Jaký fond si vybrat	56
3.3	Fondy dluhopisové	57
3.3.1	Čím se dluhopisové fondy liší	57
3.3.2	Obecný dluhopisový fond	58
3.3.3	Dluhopisy emerging markets (střední a východní Evropa)	58
3.3.4	High yield dluhopisy	59
3.3.5	Korporátní dluhopisy	60
3.3.6	Porovnání fondů	60
3.4	Fondy akciové	62
3.4.1	Světové akcie	62
3.4.2	Jaké fondy se nabízejí	63
3.4.3	Jaký fond potřebujeme	63
3.5	Fondy smíšené	63
3.5.1	Poměr akcií a dluhopisů	63
3.5.2	Nabídka fondů	64
3.5.3	Akciová složka	64
3.5.4	Koupit smíšený nebo si ho vyrobit sami?	65
3.6	Zajištěné fondy	65
3.6.1	Co nabízejí fondy	65
3.6.2	Jaké fondy existují	66
3.6.3	Pro koho jsou vhodné	66
3.7	Fondy životního cyklu	67
3.7.1	Fondy „stárnou“ s vámi	67
3.7.2	Pro koho se hodí	68
3.8	Fondy a poplatky	69
3.8.1	Vstupní (prodejní) poplatky	69
3.8.2	Pravidelné (manažerské) poplatky	69
3.8.3	Náklady měřené TER	70
3.8.4	Které poplatky jsou důležitější? Vstupní nebo manažerské?	70
3.8.5	Poplatky u pravidelných investic	71

4.	Oblíbené produkty se státní podporou	73
4.1	Stavební spoření	73
4.1.1	Vlastnosti stavebního spoření	73
4.1.2	Stavební spoření řadíme mezi dluhopisové investice	74
4.1.3	Stavební spoření po vázací lhůtě (po 6 letech)	75
4.2	Penzijní připojištění	76
4.2.1	Výnosy penzijních fondů jsou podobné jako u fondů dluhopisových	76
4.2.2	Výnosy včetně státních podpor	77
4.2.3	Kdy penzijní připojištění použít	79
4.3	Životní pojištění	79
5.	Užitečné rady	81
5.1	Akcie stojí za zvážení	81
5.1.1	Špetka akcií riziko nezvyšuje	81
5.1.2	Kolik riskujete, když investujete trochu do akcií?	82
5.2	Pozor na měnové riziko	82
5.3	Pravidelné investice	83
5.3.1	Průměrování nákupní ceny	84
5.3.2	Ukázka dlouhodobé investice	85
5.3.3	Na počátku riskujeme málo peněz	86
5.3.4	Musíme včas brzdit	86
5.3.5	K čemu využít pravidelné investování	87
5.3.6	Při jednorázové investici nevstupujte na trh najednou	87
5.3.7	Nevystupovat z trhu najednou	87
5.4	Následná péče o investice	88
5.4.1	Přiblížení konce investice	88
5.4.2	Změny na naší straně	89
5.4.3	Výnosy a ztráty portfolia	90
6.	Investorské chyby	91
6.1	Neexistuje jednoduchá a rychlá cesta k bohatství	91
6.1.1	Pozor na podvody	91
6.1.2	Netipujte podhodnocená aktiva	92
6.1.3	Výběr nejvýnosnějšího fondu z minulosti	93
6.2	Řízení se dle emocí	93
6.3	Přílišná aktivita	94
6.4	Špatné počáteční požadavky	95
6.4.1	Zbytečně konzervativní portfolio	95
6.4.2	Podceněná likvidita	96
6.4.3	Podceněné riziko	96
6.5	Úzce (módně) zaměřené portfolio	96

7.	Další možnosti investování	99
7.1	Další investiční nástroje	99
7.1.1	Zahraniční fondy	99
7.1.2	Investiční certifikáty	100
7.1.3	ETF	101
7.1.4	Konkrétní akciové investice	102
7.2	Lépe diverzifikujte	103
7.3	Přidejte další třídy aktiv	103
7.3.1	Nemovitosti na pronájem	104
7.3.2	Komodity	104

Přehled grafů

Graf 1 Velikost spotřeby v závislosti na tom, jestli si odkládáme stranou nebo nikoli	14
Graf 2 Objem majetku, pokud si budeme část příjmů odkládat stranou	15
Graf 3 Očekávaná výše renty při různém dosaženém výnosu. (Při vkladu 1 000 Kč měsíčně, době investice 20 let a době pobírání renty 20 let)	18
Graf 4 Průměrné a minimální výnosy nástrojů peněžního trhu v porovnání s inflací	24
Graf 5 Výnosy nástrojů peněžního trhu v porovnání s inflací v horizontu 5 let	25
Graf 6 Průměrné a minimální výnosy dluhopisových instrumentů v porovnání s inflací	26
Graf 7 Výnosy dluhopisových investic v horizontu 5 let	26
Graf 8 Průměrné a minimální výnosy smíšených investic (s obsahem 30 % akcií) v porovnání s inflací	27
Graf 9 Průměrné a minimální výnosy smíšených investic (s obsahem 60 % akcií) v porovnání s inflací	28
Graf 10 Výnosy smíšených investic v horizontu 5 let.	29
Graf 11 Průměrné a minimální výnosy akciových investic	30
Graf 12 Roční výnosy akciových investic v letech 1928 až 2009.	30
Graf 13 Výnosy akciových investic v horizontu 5 let.	31
Graf 14 Výnosy jednotlivých instrumentů v horizontu 20 let	32
Graf 15 Průměrné a minimální roční výnosy jednotlivých druhů investic . .	33
Graf 16 Ukazuje, jaká by byla reálná hodnota investované 1 Kč do akciových trhů v minulosti. V grafu jsou zobrazeny všechny hodnoty, jakých v minulosti investice dosáhla. Tmavá část uprostřed ukazuje, jak dopadla investice ve většině případů (typicky). Směrem ke kraji, kde graf zesvětluje, jsou méně časté případy.	39
Graf 17 Ukazuje, jaká je šance, že naše investice prodělá (v reálných) hodnotách.	40
Graf 18 Vývoj hodnoty fondu IKS peněžní trh PLUS	55
Graf 19 Porovnání výnosů fondů peněžního trhu	56
Graf 20 Porovnání vývoje dluhopisových fondů s různou rizikovostí portfolia	61
Graf 21 Příklad složení fondu životního cyklu: s přibližujícím se časovým horizontem klesá podíl akcií	67

Graf 22	<i>Hodnota portfolia při pravidelné investici kurzu fondu</i>	85
Graf 23	<i>Vývoj hodnoty portfolia, pokud bychom v posledních 20 letech investovali 100 USD měsíčně.</i>	86

Předmluva

Kniha je napsána pro čtenáře, který má minimální znalosti v oblasti investic a rád by se o nich něco dozvěděl. Je to člověk, který nemá dost času na to, aby mohl denně pročitat finanční rubriky novin a sledovat ekonomické zpravodajství o pohybu inflace, posílení koruny, růstu ceny ropy a poklesu ceny dolaru. Těmto informacím ani detailně nerozumí. Přesto o základních pojmech má alespoň tušení. Ví, že existují fondy, že existuje inflace, která ubírá kupní sílu penězům. Ví, že dobře uložené peníze mohou vydělávat.

Tato kniha pomůže čtenáři v základní orientaci v oblasti investování. Je to jednoduchý návod na používání investic. Při koupi mobilního telefonu, auta nebo pračky si studujeme návod. Respektive nestudujeme. Zkusíme metodou pokusu a omylu dojít k tomu, jak to vlastně funguje. Když si nevíme rady, voláme kamarádovi, který „prý“ rozumí autům, telefonům nebo si v poslední době také koupil pračku. Tedy myslíme si, že tomu rozumí alespoň o chlup lépe než my. A když všechno selže, podíváme se do návodu.

Stejně postupujeme i při investici do fondu. Zkusíme nějaký koupit, protože nás zaujala reklama nebo proto, že vyšel dobře v porovnání v novinách. Někdy se spolehne na radu kamaráda. Využíváme fond a jsme s ním více či méně spokojeni. Když jsme nespokojeni, hledáme pomoc.

Tato kniha je návodem, jak používat fondy. Když si tento návod pročteme, vyvarujeme se základních a zbytečných chyb, kterých se dopustilo mnoho a mnoho investorů před námi.

Publikace se snaží být co nejbližší čtenáři, který se v problematice investování příliš nepohybuje. Proto se budeme snažit některé věci maximálně zjednodušovat, aby byly dobře pochopitelné. Toto zjednodušení někdy bude na úkor odborné přesnosti. Necht' mi tedy odborná veřejnost odpustí, že v této knize zazní některá doporučení, která jsou vhodná pro investora začátečníka. Doporučení ale mají své mouchy, protože bychom našli řešení, která budou o kousek lepší. Jenže investor začátečník by je nepochopil a zbytečně by mu pletla hlavu.

Jsme v podobné roli jako učitel jazyků, který má před sebou člověka, který by rád za 3 měsíce jel do Londýna, ale neumí anglicky. Musíme ho naučit pár slovíček, základní gramatiku a vybavit slovníkem. Když se domluví, ale angličtina bude vykazovat mnoho gramatických chyb,

budeme to považovat za úspěch. Tohoto „studenta“ nemůžeme zatěžovat tím, jaký je rozdíl mezi britskou a americkou angličtinou nebo jak nejlépe přeložit dílo Shakespeara. Tyto diskuze jsou na jiné publikace.

Do knihy se nevešlo všechno. Pokud byste tam něco nenašli a chtěli to prodiskutovat, obraťte se na mě na e-mail: syrovypetr@seznam.cz

1. Než začnete investovat

Než se pustíme do investic, měli bychom si uvědomit, jestli jsou investice pro nás vůbec vhodné. Abychom si nepřichystali nepříjemná překvapení. Musíme si uvědomit, co od investic očekáváme. Pokud máme nerealná očekávání, nutně budeme jednoho dne zklamáni, očekávání se nenaplní.

Investujte dle vašich znalostí.

Investujte jen do produktů, kterým rozumíte a u kterých víte, co od nich můžete očekávat. Když držíte investice, kterým rozumíte, je vaše situace jednodušší.

Představte si, že jste koupili fond, očekáváte zisky, jste schopni se smířit se ztrátou 5 % z hodnoty investice, ale ona najednou poklesne o 30 %. Nevíte, co s tím. Jste zmateni, panikaříte a rozhodujete se zbrkle pod vlivem emocí.

Jiná situace by byla, kdybyste věděli, že držíte investici, která může poklesnout třeba i o 50 % a kdybyste s tím počítali. Pokles o 30 % by neohrozil vaši finanční situaci, nepocítili byste finanční nouzi a věděli, že není třeba panikařit. Že je třeba jen trpělivost.

Investovat dle svých znalostí je úplně jednoduché pravidlo, v kterém se často chybuje. Přitom v ostatních oblastech života je naprosto samozřejmé.

Podobné je to třeba při lyžování: lyžujte podle vašich schopností. Ne podle toho, jak jezdí ostatní.

Než začnete investovat, musíte se s investicemi alespoň částečně seznámit. Pokud o nich nebudete vědět nic, budou vás čekat jen překvapení. A to většinou nepříjemná. V další kapitole vám s tím zkusíme pomoci.

Než budete investovat, je také potřeba mít v pořádku ostatní složky osobních financí – např. zajištění příjmu a majetku. Nemá smysl pouštět se do investic, debatovat o výnosech plus mínus nějaké to procento a přitom riskovat mnohamilionové škody na majetku.

1.1 K čemu jsou investice

Abyste dosáhli svých cílů, musíte odkládat peníze stranou. Když už odkládáte peníze stranou, budete se ptát, jak s nimi hospodařit. Kam je ukládat a co nás může čekat.

1.1.1 Peníze na budoucnost

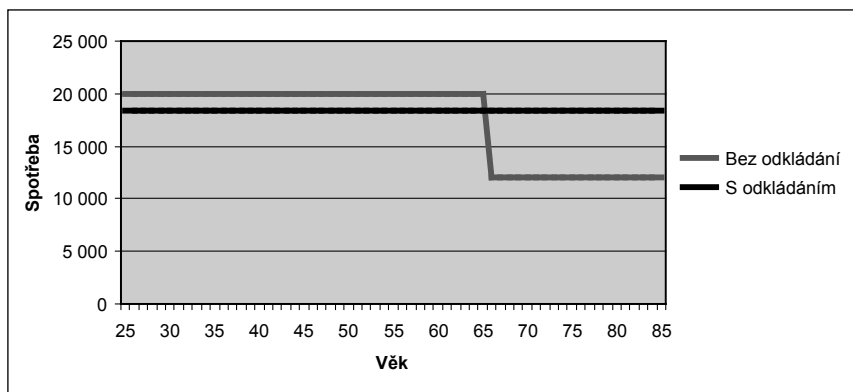
Investice jsou o tom, že si dnes odložíme peníze, abychom je mohli použít v budoucnu. Peníze, které máme dnes, si odkládáme na později.

Je to stejné jako, když se lidé kdysi učili konzervovat maso nebo ovoce. Měli období hojnosti, a proto odložili část potravin na doby příští. Třeba na zimu. Jediná jejich motivace byla, aby o to nepřišli. (Stejně jako někteří investoři.)

Také můžeme chtít, aby naše peníze, které si dnes odkládáme, přinesly zisk. Zde by se možná hodilo přirovnání s pšenicí. Lidé kdysi měli na výběr: buď ji spotřebují hned nebo ji zasadím a pak sklídím mnohonásobně více. I tuto vlastnost mají investice: dnes odložíme, později sklídíme více.

Když se podíváme na finanční život lidí, také vidíme dobu hojnosti a dobu nedostatku. Doba hojnosti (dostatku peněz) je typicky doba, kdy pracujeme. Doba nedostatku je doba, když budeme v důchodu. Zde dochází k poklesům příjmu.

Schematicky se to dá ukázat na grafu:

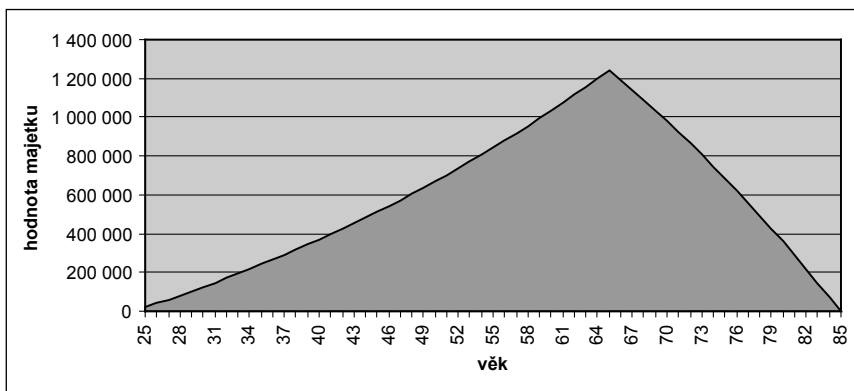
Graf 1 Velikost spotřeby v závislosti na tom, jestli si odkládáme stranou nebo nikoli

Můžeme spotřebovávat přesně to, co vyděláme (tmavá čára – „bez odkládání“) nebo můžeme část příjmů dávat stranou (světlejší čára – „s odkládáním“). Pokud zvolíme první možnost (tmavou), máme se po dlouhou

dobu o trochu lépe. Pak ale přijde doba, kdy naše výdaje budou muset výrazně klesnout¹.

Jestli se chceme chovat rozumně jako naši předci, budeme část příjmů (úrody) dávat stranou a budeme je využívat v dobách, kdy naše příjmy poklesnou. Jestliže si trochu omezíme výdaje nyní, nebudeme se muset výrazně omezovat v budoucnu.

Odkládání příjmů povede k tomu, že budeme hromadit majetek. Jeho výše je na následujícím grafu:

Graf 2 *Objem majetku, pokud si budeme část příjmů odkládat stranou²*

A o tento majetek je potřeba se dobře starat. Hlavně je potřeba ho ochránit a nepřijít o něj. Obrazně řečeno pro něj budeme potřebovat nějakou spižírnu, kam se nedostanou zloději, myši a plísň. Pokud to jen trochu půjde, budeme se snažit tento majetek rozmnožit.

O tom si povíme v dalších kapitolách. O tom je investování.

¹ Výše poklesu závisí na příjmech. Pro lidi s podprůměrným příjmem nebude pokles tolik dramatický. Výše důchodu není o tolik nižší než jejich podprůměrná mzda. U lidí s vyšším příjmem bude pokles citelnější.

² Počítáme se zhodnocením 2 % ročně. V realitě se počítá zpravidla se zhodnocením větším. Odkládáme 1 660 Kč měsíčně.

1.1.2 Peníze na jakýkoli cíl

Máme-li jakýkoli cíl, který se nedá pořídit z jedné výplaty, **musíme si odkládat peníze stranou**. Chceme-li např. koupit za pět let ojeté auto, musíme dávat stranou malou částku, abychom si ho pak mohli koupit. Když to dělat nebudeme, budeme za pět let v situaci, kdy budeme potřebovat auto, ale nebudeme na něj mít. Budeme si na něj muset půjčovat a to bývá dražší cesta.

Máme-li před sebou jakýkoli cíl, stávají se z nás investoři. (Nebo spořitelé – viz další kapitola)

1.1.3 Rozdělené investice do „hrníčků“

Pro splnění cílů jako je studium dětí, koupě auta nebo zabezpečení v důchodu je klíčové **dávat si peníze stranou**.

Je dobré udělat si v penězích pořádek. Doporučujeme inspirovat se zkušeností našich babiček, které si rozdělily úspory a dávaly si je do jednotlivých hrníčků (obálek) s nápisem: „boty na zimu“, „na dovolenou do Krkonoš“, „na koupi rádia“, „na koupi skříně“ a podobně. Naším babičkám to pomáhalo udržovat si platební disciplínu. Viděly, kolik mají našetřeno a kolik chybí.

Tento postup můžeme vřele doporučit i v moderní době. Jenom budeme pro jednotlivé cíle používat dlouhodobější horizont. Podíváme se dále do naší finanční budoucnosti a pokusíme si představit, jaké peníze a kdy budeme potřebovat.

Typické cíle, které si lidé chtějí splnit jsou:

- vlastní bydlení,
- studium dětí a
- zajištění peněz na stáří (finanční nezávislost).

Jakmile si určíme cíle, založme si pomyslné hrníčky a začněme je plnit.

Z hlediska investičního plánu je to nutný základ. Pomáhá nám to totiž rozdělit si peníze pro jednotlivé časové horizonty. Nemůže se nám tedy stát, že máme v dlouhodobých produktech peníze, které budeme potřebovat za rok. A naopak. Že máme peníze, které budeme potřebovat v důchodu, uložené v krátkodobých produktech.

Promíchání krátkodobých a dlouhodobých peněz je jednou z nejčastějších chyb investorů, která vede ke ztrátě peněz.

Abychom mohli peníze správně investovat, musíme mít odpověď na otázku: „**Na jak dlouho investujeme?**“ Mnoho investorů na tuto otázku nezná odpověď. Nebo odpovídají nekonkrétně: „Teď peníze nepotřebuji, možná tak za 3 nebo 5 let, nevím přesně.“ A pokud si odpovíme takto nekonkrétně, pak se klidně může stát, že je budeme potřebovat třeba za rok nebo dva. Také je větší šance, že ztratíme nervy, když hodnota investice po půl roce klesne o 5 %.

Pro přesnější určení „**KDY**“ budeme peníze potřebovat nám pomůže odpověď na otázku „**NA CO**“ budeme peníze potřebovat. Když víme „na co“, automaticky víme „kdy“. Víme, kdy půjdeme do důchodu, kdy budou děti studovat nebo kdy se budou osamostatňovat³.

Jakmile víme, kdy budeme peníze potřebovat, jsme schopni formulovat rozumné investiční zadání a můžeme hledat konkrétní řešení. Dokud nevíme, co vlastně chceme, nedá se řešení smysluplně hledat⁴.

1.1.4 Jak se starat o úspory

Klíčem ke splnění cílů je dávat peníze stranou. Bez toho, abychom dávali peníze stranou, žádný cíl nesplníme.

I kdybychom si opravdu (ne obrazně) založili hrníčky a kdybychom si každý měsíc do hrníčku dávali 1 000 Kč, budeme mít po nějaké době naspořeno na to, co potřebujeme. Budeme mít třeba nějaké to přilepšení k důchodu. Jenom si musíme dát pozor, až se bude měnit koruna na euro. Stejně jako bychom museli hlídat v minulosti přechod od Kčs na Kč.

Tato cesta je schůdná, ale drahá.

³ Sice nevíme, kdy přesně půjdeme do důchodu, ale pokud nám je dnes 40, tak to bude cca za 25 let. A jestli to nakonec bude třeba za 28 let není žádná velká chyba. Stejně tak se studiem dětí. Jestli je dětem dnes 10 let a jestli chceme investovat pro ně, pak investujeme s horizontem nějakých 8 až 12 let. Taková přesnost úplně stačí.

⁴ Pokud budeme chtít poradit s tím, jaké auto si máme koupit, musíme si nejprve ujasnit zadání, co vlastně hledáme. Těžko si můžeme chtít nechat poradit, když si budeme chtít koupit „nějaké auto“. Jakmile budeme vědět, že chceme auto pro 5členou rodinu a budeme jezdit každý týden na chalupu a v létě v zimě do Alp, už je to zadání, se kterým se dá pracovat.